

Factsheet

Jongeren als daders en slachtoffers van geweld in Vlaanderen: cijfers en trends

“De problematiek van steeds gewelddadiger wordende jongeren lijkt algemeen aanvaard, en wordt ten gepaste tijde sterk uitvergroot, met name in het licht van mediagenieke incidenten.”
(uit: ‘Jongeren en geweld’)

Het probleem van de cijfers

Om de omvang van jongerengeweld te bepalen, hebben we cijfers nodig over jongeren als slachtoffers en daders van geweld. Er zijn twee soorten cijfers: officiële cijfers en zelfrapportagecijfers. Beide soorten hebben hun beperkingen, maar schetsen samen het best mogelijke beeld.

Officiële cijfers

Justitie en politie houden een aantal cijfers bij over de jongeren die als slachtoffer of dader van geweld in aanraking komen met de politie of voor de jeugdrechter verschijnen. Die criminaliteitscijfers hebben wel betrekking op reëel jongerengeweld, maar zijn ook een afspiegeling van de activiteiten en prioriteiten van politie en parketten. De cijfers hangen af van meldingen, die bepaald worden door de maatschappelijke gevoeligheid van sommige feiten. Ook de beleidsprioriteiten spelen een rol. Tot slot zal ook een (onbekend) aantal geweldsdelicten niet in de officiële statistieken te vinden zijn omdat ze niet aan de politie worden gemeld. De gewelddadige misdrijven die niet op de radar van politie en gerecht verschijnen, worden het ‘*dark number*’ genoemd.

Zelfrapportage

Door een representatieve steekproef van de jongerenpopulatie te vragen naar hun ervaringen met geweld, komt men meer te weten over jongerengeweld dat niet door officiële instanties wordt geregistreerd. De betrouwbaarheid van zelfrapportage is echter afhankelijk van o.a. de steekproefkwaliteit, de mate waarin eerlijk wordt geantwoord en geheugeneffecten.

Cijfers over jongerengeweld moeten dus met de nodige voorzichtigheid behandeld worden. Door beide soorten gegevens te gebruiken en bewust om te gaan met hun beperkingen, krijgen we een beeld van de omvang van jongerengeweld.

Hoeveel jongeren plegen geweld?

Uit de officiële cijfers weten we dat jongerengeweld vooral gaat over ‘slagen en verwondingen’. Die maken tot 80% uit van de dossiers over geweldsfeiten die voor de jeugdrechtbanken komen. Officiële cijfers over het percentage van de jongeren dat geweldfeiten pleegt, bestaan echter niet. Een aantal zelfrapportagestudies zijn wel beschikbaar. Die tonen aan dat het om een minderheid van de jongeren gaat.

De cijfers van de monitor van het Jeugdonderzoekplatform (JOP), een enquête van 2007 bij een representatief staal van 3710 Vlaamse jongeren, schetst het meest recente beeld van de omvang van jongerengeweld in Vlaanderen. Volgens die cijfers heeft gemiddeld 4% van de jongeren het voorafgaande jaar 'iemand zodanig geslagen dat deze persoon er verwondingen aan overhield'. Jongerengeweld is wel leeftijdsgebonden en er is een groot verschil tussen jongens en meisjes: bij jongens van 16 tot 21 jaar piekt het percentage plegers bijvoorbeeld tot bijna 20%.

Een internationale vergelijking over daderschap van jongerengeweld in steden toont aan dat de cijfers in 2006 voor België (3,9%) lager lagen dan voor onze buurlanden Duitsland (8,3%), Nederland (6,6%) en Frankrijk (4,6%).

Hoeveel jongeren zijn slachtoffer van geweld?

De recentste JOP-cijfers geven aan dat 5% van de jongeren het afgelopen jaar werd bedreigd met een wapen. Ongeveer evenveel jongeren (5,5%) werden het afgelopen jaar slachtoffer van fysiek geweld. Opnieuw gaat het vooral om jongens van 16 tot 21 jaar. Een internationale vergelijking op stedelijk niveau uit 2006 toont aan dat het slachtofferschap van fysiek geweld in België (2,8%) lager ligt dan in Duitsland (6,1%) maar hoger dan in bijvoorbeeld Finland (2,4%), Zweden (2,3%) of Spanje (1,2%).

In vergelijking met de rest van de bevolking, zijn jongeren tussen 15 en 24 jaar vaker het slachtoffer van fysiek geweld. Deze bevindingen gaan in tegen het maatschappelijk dominante beeld waarbij jongeren eerder worden gezien als potentiële daders, dan dat ze risico lopen om slachtoffer te worden van geweld.

Worden steeds meer jongeren dader en slachtoffer van geweld?

De vraag of geweld bij jongeren de laatste jaren vaker voorkomt, is moeilijk te beantwoorden door een gebrek aan betrouwbare en vergelijkbare cijfers op lange termijn. Uit de resultaten van de JOP-monitor, blijkt dat daderschap van geweld in de korte periode tussen 2005 en 2008 stabiel is gebleven. In elk geval is er voorlopig geen wetenschappelijk bewijs voor de vaak gehoorde stelling dat steeds meer jongeren geweld plegen. Ook voor het slachtofferschap bij jongeren toont de JOP-monitor geen verschuivingen tussen 2005 en 2008. De Veiligheidsmonitor, een andere enquête, toont aan dat tussen 1998 en 2008 het aantal jonge slachtoffers van geweld stabiel bleef.

Populaire mythen

Over jongerengeweld wordt veel gezegd: de jongeren zouden alsmaar gewelddadiger worden, de daders steeds jonger, en het geweld steeds rauwer. Dat er geen wetenschappelijke bewijzen zijn voor deze populaire mythen over jongerengeweld, wil niet zeggen dat we niet bezorgd moeten zijn om geweld door en tegen jongeren. Er is dringend nood aan een betere registratie en meer onderzoek om een beter zicht te krijgen op de problematiek. Bovendien maakt geweld wel degelijk deel uit van de leefwereld van jongeren.

Hoewel de beschikbare cijfers aantonen dat een relatief klein percentage van de jongeren direct in aanraking komt met geweld, kunnen jongeren moeiteloos een relatief recente ervaring met geweld, hetzij als dader, slachtoffer, of omstander, beschrijven. Bovendien betekent ongeveer 5% van alle jongeren die dader en/of slachtoffer van geweld worden, in werkelijkheid nog altijd een groot aantal. Aandacht voor geweld bij jongeren is dan ook nodig. Correcte cijfers, een juiste situering van het probleem, en betrokkenheid van de jongeren zelf kunnen daarbij helpen.

Meer weten?

Het boek '*Jongeren en geweld: dader- en slachtofferschap gemeten en beleefd*' is uitgegeven bij Acco. Meer informatie vind je op www.vlaamsvredesinstituut.eu.